

RÖRLIGA BLADET

Nr 1 – 2012

MUSEIFÖRENINGEN FÖR RÖRLIGT KUSTARTILLERI

Vår adress

KA 2 Museiföreningen för
Rörligt Kustartilleri
Marinbasen
Box 527
371 23 KARLSKRONA

Adressändringar

Vid adressändring glöm inte att vi behöver den för att nå Dig med Rörliga Bladet m m

Redaktion och ansvarig utgivare

Redaktör: Sigvard Bengtsson

Att vara medlem

Vill Du bli medlem eller veta om vår förening, ring Sigvard Bengtsson 0455/33 60 20 eller Hans Willebrand 0480/33056

Medlemsavgifter

Vi har mycket humana medlemsavgifter:

- Årsavgift 20:-
- Ständig medlem 200:-

Vi uppskattar om Du hjälper föreningen med Ditt medlemskap, men behöver all ekonomisk hjälp och tackar i förhand för eventuell gåva

För att vi skall veta vem som betalt in pengar vill vi att Du meddelar namn och adress

Hans Willebrand tfn 0480 / 33056 eller
Sigvard Bengtsson tfn 0455 / 33 60 20

Inbetalning av medlemsavgifter

Föreningen har öppnat ett bankkonto där medlemsavgifter samt eventuella gåvor kan sättas in.

Clearingnr = 6741 (Handelsbanken)

Kontonummer = 152 252 088

Adress: KA 2 Museiförening för Rörligt
Kustartilleri

C/o Hans Willebrand

Gräsgårde 4327

338 96 Ljungbyholm

Omslagsbilden

Överste Lars Theodor Hasselgren
Regementschef 1925 - 1929.
Avled den 10 februari 1960

Innehåll

Kungsholmsfort

Det glömmes jag aldrig
Av Folke Bergström.
En artikel skriven 1968

Gåvor

Vi uppskattar om Du hjälper föreningen med Ditt medlemskap, men behöver all ekonomisk hjälp och tackar i förhand för eventuell gåva.

Meddelanden

Kamratträffarna på Militärhemmet i Karlskrona fortsätter under **2012** med följande dagar, som är **första tisdagen** i varje månad. **kl 0930**

3 april, 1 maj, 5 juni, 3 juli, 7 augusti, 4 september, 2 oktober, 6 november, 4 december

Väl mött till kamratlig samvaro

Museet

Öppettider:

Se: ka 2. Se

Jag hittade denna artikel i en gammal tidning som var utgiven 1968 och jag tyckte att när jag tidigare presenterat Jean Carlos Danckwarts beskrivning av Kungsholms fort så var detta en lämplig avslutning på artiklarna om denna plats som så många har minnen ifrån.

Kungsholmsfort

Det glömmet jag aldrig

av Folke Bergström

Nej, Kungsholms fort har Folke Bergström aldrig glömt trots många år i Sydamerika. Där bor han förresten ännu. (Detta skrevs 1968.)Förf. har fyllt 80 år och njuter sitt otium i Santiago de Chile. Då och då får vi ett sådant här innehållsrikt livstecken som vi gärna förmedlar till våra läsare. Så här inleder förf. sin artikel:

"Min fader var sergeant vid Karlsborgs Artilleriregemente 1893. Då organiserades Karlskrona Kustartilleriregemente och han blev erbjuden anställning där som styckjunkare, varvid familjen - mor, tre pojkar och två flickor - flyttade dit. Pappa blev omedelbart uppbördsman på Kungsholms fort, dit vi flyttade samma år, och där tillbringade jag alltså mina barndomsår tills jag 1906 blev skeppsgosse. Pappa och vi pojkar var ivriga fiskare och eftersom ingen fick komma närmare fortet än 200 meter hade vi ett fiskevatten som sökte sin like.

Själv var jag mest intresserad av sjöfågeljakt och trots min ungdom ansågs jag "Stöckjonkarens Folke" och Aspölotsen Johan Sjöberg "Fåglajohan" som de värsta skyttarna i kusttrakterna".

När Karl XI ansåg sig behöva en väl skyddad hamn för flottan, föll valet på den av Vitus Andersson ägda ön Trossö med kringliggande smärre öar vid Blekingekusten. Trossö omgavs av åtskilliga öar bl. a. Tjurkö, Sturkö, Aspö, Hasslö, Werkö och Tromtö, en del beväxta med skog av stora ekar som lämpade sig för skeppsbygge. Mot havet mellan Tjurkö och Aspö låg Kungsholmen, som så småningom starkt befästes. Likaså byggdes mitt emot på Aspö ett kraftigt fort. Mellan de båda fästningarna byggdes också en sten förstärkning där endast en smal genomfart för fartyg lämnades. Västerut byggdes ett mindre fort, Västra Hästholmen. Österut är däremot farleden så trång och full av grund, att där inte

behövdes något annat skydd för på redan förankrade fartyg. Kungsholmsfort var för sin tid mycket kraftigt bestyckat. Vid seklets början bestod bestyckningen av tre

24 cm kanon m/1876

27 cm kanoner, som höjdes pneumatiskt vid skottlossning och därefter återgick i viloläge för omladdning bakom en kraftig betongvall.

Dessutom fanns tre 24 cm kanoner på vall och tre för övningsskjutning vid stranden nedanför. Inne i en vall fanns ett 27 cm batteri om fyra kanoner. Dessa senare kunde inte skjuta annat än mot fartyg, som eventuellt försökte forcera inloppet till redan. Slutligen fanns ett modernt 57 mm batteri om tre kanoner insprängda i höj- och sänkbara tom i en vall. Fortet var omgivet av en sten försänkning, och för att skydda mot eventuell stormning fanns kulspurtor, laddade med kilotunga blykulor och lösa krutkarduser. De hade tolv eldrör. Vid skjutning spriddes kulorna åt alla håll, och att träffa något angivet mål var svårt. De tunga kulorna var uppskattade av oss pojkar som använde dem till sänken vid torskfiske.

Fortet var helt omgivet av vallar eller murar. Då de på ön tjänstgörande fortifikationsunderofficerarna var intresserade av botanik, fanns i den inramade parken alla slags örter och träd. Där frodades t. ex. valnöt, ätbar kastanj, mullbär, blommor i oändlighet, sparris och kronärtskockor. Fortbefälhavaren brukade också ha kalkoner och påfåglar som vandrade omkring i parken.

Något elljus fanns inte, om man undantar ett litet aggregat för fortets enda strålkastare. Färskvatten transporterades varje vecka till ön med en liten tankbåt och pumpades till en brunn mitt i parken. Där fick de olika hushållen hämta sitt veckobehov.

Bild 13. En stilla spader på underofficersmässan på Kungsholmen i början av 1900-talet.

På vallarna fanns på olika ställen förrådshus fyllda med handvapen, som i händelse av krig skulle utlämnas till fortets försvarare. Det vanligaste vapnet var s. k. "huggare", som liknade klumpiga turkiska

sablar, men där fanns också spjut och andra mordvapen. Bemanningen av fortet

Bild 9. Kommandantshuset på 1870-talet.

utgjordes vid sekelskiftet av indelta båtsmän; ett dussin gråskäggiga gamla män klädda i ungdomlig sjömansuniform. När sedan ungdomen inkallades att göra sin militärtjänstgöring, kom ungefär 300 ynglingar för att träna under de 90 dagar som på den tiden var anslagen till militär utbildning. Då fanns även en musikkår, som varje morgon kl 6 gick fortet runt och spelade revelj och på kvällen kl 21 tapto.

Vid midsommar anordnades alltid trevliga fester för beväringen. Man tävlade i allsköns ädla idrotter som säcklöpning, kapplöpning med ägg på sked i munnen, jakt på såpad griskuling och rida till kungs. Man hade också kapprodd i gamla träbadkar med en snöskyffel som åra tvärs över "Finskan" - sundet mellan fortet och Tjurkö.

Båtsmännen hade bl. a. till uppgift att hålla fortets småfartyg i gott skick. Det var en ganska ansevärd flotta av kraftiga båtar med latinsegel som stod till förfogande på somrarna. Här kan nämnas *Biskopen* och *Biskopinnan*, *Gröna Jollen* och *Dagliga slupen*. Bevakningen av fortet sköttes av några män från Kustartilleriregementet. Högvakten befann sig på inre borggården, där det fanns ett rum för de sex män som hade frivakt och ett för vaktbefälhavaren. En man gick på den höga utsiktsposten i huvudbyggnaden och skulle rapportera allt som kunde anses vara av vikt.

Vid sidan av vakten på inre borggården fanns en dansbana som användes flitigt under sommarmånaderna, då beväringarna utgjorde dansanta kavaljerer åt öarnas unga damer som kom för att få sig en sväng.

Inne på borggården fanns bl. a. två enorma silverpopplar, där starar varje vår redde sina bon i hundratals starholkar. Stararna är mycket skickliga i att härma andra fåglar. Eftersom sjö- fågelsträcket just

Bild 8. En civilarbetare på Kungsholmen vid sekelskiftet. Möjligen f.d. båtsman Andreas Karlsson Kysk.

pågick när de anlände kunde man tidigt på morgnarna höra lockrop från alla slags sjöfåglar. Men när man häpen såg upp i luften fanns där bara starar. Fanjunkare Öberg hade hand om uppsättning av holkarna. En morgon stod han, en styckjunkare Urell och min far tillsammans under en av silverpopplarna, när plötsligt en stare avfyra en liten salva mot Öbergs mösskärm. Detta roade Urell, som riktade pekfingret mot Ö. Men i samma ögonblick släppte en annan stare en klick på det utsträckta pekfingret. Min far och jag höll på att explodera av skratt, men drog oss försiktigtvis utom "skothåll". Vid sjöfågelssträcket om våren gick alle man ur gårde för att skjuta eller åtminstone beskåda det hela.

Fortets renhållningshjon, en f. d. båtsman Andreas Karlsson Kysk, hade varit roddare åt fortbefälhavaren, amiral Pantzerhielm, och hade många historier att berätta om

vårdraget. Kysk hade bl. a. varit med om korvetten Eugenies resa genom Magellans sund. När Kysken slutligen pensionerades från sin syssla som renhållningskarl på Kungsholmen, fick han en årlig pension av tolv kronor. Min fader gav honom då sex flundrenät och 300 kroks långrev och med dem kunde han klara sig och gumman från hungerdöden. Båt hade han själv, ty han bodde på Tjurkö och måste varje morgon ro till sitt arbete på Kungsholmen. På vintern fick han traska över isen, om den höll.

Till Kungsholmsfort måste man ju även räkna anläggningarna på Tjurkö och Aspö. På Tjurkö, endast något hundratal meter från Kungsholmen fanns ett haubitzbatteri med fyra 28 cm kanoner insprängda bakom en bergvägg och på Aspö södra udde likaledes insprängda i berget tre 24 cm kanoner.

Under sommarmånaderna, beväringstiden, bedrevs ett intensivt arbete för att de värnpliktiga skulle lära sig de olika vapnen och deras användning. Då vi bodde bara ett

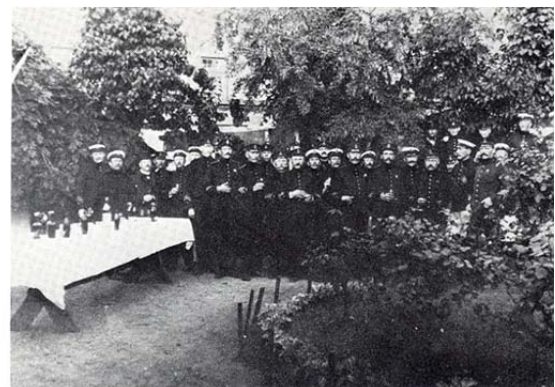

Bild 11. Underofficerskåren samlad i parken på Kungsholmen (ca 1910).

tiotal meter nedanför ett 24 cm batteri, hade min mor varje sommar ett fasligt arbete att plocka ut alla